

**ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ МВС УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ДНДІ МВС УКРАЇНИ
UNIVERSITY OF WARMIA AND MAZURY IN OLSZTYN (REPUBLIC OF POLAND)
ISMA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES (REPUBLIC OF LATVIA)
ACADEMY HUSPOL (CZECH REPUBLIC)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ "КИЇВСЬКИЙ
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО"
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ, АД'ЮНКТИВ, ДОКТОРІВ
І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

**РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ІНСТИТУТУ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ З НАГОДИ ВІДЗНАЧЕННЯ ДНЯ НАУКИ-2024 В УКРАЇНІ "АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ"

(м. Київ, 22 травня 2024 року)

Київ 2024

УДК 001"364"
341

Рекомендовано до поширення через інтернет
Вченою радою Державного науково-дослідного
інституту МВС України
(протокол № 4 від 11 червня 2024 року)

341 Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки-2024 в Україні «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (м. Київ, 22 травня 2024 року). Київ: ДНДІ МВС України, 2024. 479 с.

У збірнику матеріалів конференції представлено напрацювання вчених та практиків, присвячені особливостям наукових досліджень в умовах воєнного стану. Зокрема, розглянуто актуальні питання у галузях національної безпеки, права, цивільного захисту, технічних наук та інформаційних технологій, соціальних та поведінкових наук і педагогіки. Особлива увага приділена сучасним вирішенням сучасних викликів, які постали перед науковою спільнотою в умовах воєнного стану.

Матеріали конференції можуть бути корисними науковцям та практикам, викладачам, здобувачам наукових ступенів, курсантам та студентам закладів вищої освіти.

*Матеріали викладено в авторській редакції з незначною коректурою.
Відповідальність за їх якість, достовірність, дотримання принципів академічної
добросовісності, а також відсутність у них відомостей,
що становлять державну таємницю та
інформацію для службового користування, несуть автори.*

УДК 001"364"
© ДНДІ МВС України, 2024
© Колектив авторів, 2024

Політова Анна Сергіївна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри права
Маріупольський державний університет, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-7351-7110

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ГЕНДЕРНОЇ ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ (ВОЄННОГО СТАНУ)

Про гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту світу стало відомо через події у колишній Югославії, Демократичній Республіці Конго, Косово, Сьєрра-Леоне, Сомалі, Судані, Руанді, Колумбії, Уганді, Ліберії та багатьох інших місць, де воєнні дії призвели до масштабного вчинення таких злочинів не тільки щодо цивільного населення, а й військовополонених. Говорячи про вчинення таких діянь варто відзначити, що вони є найгіршою формою жорстокості, серйозно перешкоджають реалізації прав та свобод людини і громадянина. Також таке насильство впливає на жінок, дівчат, чоловіків і хлопців не тільки під час збройного конфлікту, а й після конфлікту.

З 24 лютого 2022 року до країн, де мають місце випадки гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) приєдналася й Україна, адже повномасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої держави, окупація частини Донецької, Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Чернігівської, Харківської, Херсонської областей показали справжнє «обличчя» братнього народу. Саме деокупація Київської та Чернігівської області, частини Миколаївської, Харківської та Херсонської областей дозволили зафіксувати такі кримінально протиправні діяння, долучити до розслідування Міжнародний кримінальний суд. Саме тому важливим є кримінологічне забезпечення протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту (воєнного стану).

Відзначимо, що кримінологічне забезпечення розглядається як створення умов, в результаті яких має настати сприятлива для суб'єктів протидії злочинності ситуація або їх множинна. Воно являє собою допоміжну діяльність у вигляді створення сприятливих умов для здійснення відповідними суб'єктами (державними, недержавними органами й установами, громадськими формуваннями й окремими громадянами) впливу на злочинність із метою зниження інтенсивності процесів детермінації злочинності, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до певного рівня [1, с. 187].

З огляду на те, що систему органів протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаних з гендерно зумовленим насильством в

умовах збройного конфлікту створюють переважно державні органи, головним завданням яких є протидія таким кримінальним правопорушенням, як умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило каліцтво статевих органів (ч. 1 ст. 121); побої і мордування (ст. 126); домашнє насильство (ст. 126-1); катування (ст. 127); погроза вбивством (ст. 129); незаконне проведення абортів або стерилізації (ст. 134); незаконне проведення дослідів над людиною (ст. 142); порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини (ст. 143); насильницьке донорство (ст. 144); незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146); захоплення заручників (ст. 147); торгівля людьми (ст. 149); примушування до шлюбу (ст. 151-2); зґвалтування (ст. 152); сексуальне насильство (ст. 153); примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154); вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155); домагання дитини для сексуальних цілей (ст. 156-1); порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161); створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст. 302); сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ст. 303); насильство над населенням у районі воєнних дій (ст. 433); погане поводження з військовополоненими (ст. 434); порушення законів та звичаїв війни (ст. 438); геноцид (ст. 442) КК України, тобто органи, які діють в межах кримінального судочинства, як-то Служба безпеки України, Національна поліція України, Управління процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із сексуальним насильством Департаменту протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту, Департамент захисту інтересів дітей та протидії домашньому насильству Офісу Генерального прокурора України та органи прокуратури, відповідно забезпечення умов для ефективної їх діяльності у сфері протидії гендерно зумовленому насильству і є завданням яких є кримінологічне забезпечення.

В.В. Сазонов вказує, що напрямами кримінологічного забезпечення є сукупність заходів нормативно-правового, організаційно-управлінського, інформаційного та науково-методичного характеру, які уявляють собою елементи системи кримінологічного забезпечення протидії економічній злочинності [2, с. 120]. Отже, виходячи із зазначеного, напрями кримінологічне забезпечення є сукупністю заходів нормативно-правового, організаційно-управлінського, інформаційного та науково-методичного характеру, які уявляють собою елементи системи кримінологічного забезпечення протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту (воєнного стану).

Пропонуємо зупинитися на нормативно-правовому забезпеченні протидії гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту (воєнного стану).

Оскільки нормативно-правове забезпечення протидії злочинності взагалі, та гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) ґрунтуються на створенні матеріальних і процесуальних умов забезпечення ефективності суб'єктів протидії цій злочинності.

Так, наприклад, нормативно-правове забезпечення протидії домашньому насильству складають такі правові засоби:

- Загальна декларація прав людини;
- Декларація ООН про викорінювання насилля щодо жінок;
- Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок;
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- Конституція України;
- Кримінальний кодекс України;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»;
- Закон України «Про соціальні послуги»;
- Закон України «Про безоплатну правову допомогу»;
- Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 655 «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234 «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 145 «Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії

домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року»;

– Наказ МВС України від 01.08.2018 № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника»;

– Наказ МОН України від 22.05.2018 № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України»;

– Наказ Мінсоцполітики від 01.10.2018 № 1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників»;

– Наказ Мінсоцполітики від 11.12.2018 № 1852 «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»;

– Наказ Мінсоцполітики та МВС від 13.03.2019 №369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства»;

– Наказ МОЗ України від 01.02.2019 №278 «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства, або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їх медичної допомоги».

Проте, наведений нами перелік як міжнародно-правових актів та нормативно-правових актів України є неповним, а окремі положення щодо нормативно-правового забезпечення протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту потребують більш ґрунтовного аналізу і не обмежуються лише одним складом кримінального правопорушення. Але не дивлячись на прагнення держави протидіяти цих кримінально протиправним діянням, значна їх частина не стосується збройного конфлікту (воєнного стану).

Список використаних джерел

1. Криминологія. Академічний курс / кол. авторів ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : Кондор, 2018. 588 с.

2. Сазонов В.В. Напрямки криминологічного забезпечення економічної безпеки України. *Вісник криминологічної асоціації України*. 2019. № 2 (21). С. 118–125.